

23.10.2023

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta
liv@eduskunta.fi

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta HE 24/2023 vp

Aika: Liikenne- ja viestintävaliokunnan kokous 25.10.2023 klo 11.15

Näkövammaisten liitto ry kiittää eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokuntaa pyynnöstä jättää kirjallinen asiantuntijalausunto valiokunnan käsitellessä hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta.

Näkövammaisten liitto on Suomen näkövammaisyhdistysten yhteistyöjärjestö, joka edistää sokeiden ja heikkonäköisten ihmisten oikeuksien toteutumista, tuottaa erityispalveluja ja toimii Suomessa asiantuntijana näkövammaisuuteen ja näkemiseen liittyvissä asioissa. Suomessa on noin 55 000 näkövammaista.

154 a § Rautatieasemien esteettömyystietopalvelu

Näkövammaisten liitto kannattaa uuden rautatieasemien esteettömyystietopalvelua koskevan 154 a §:n lisäämistä liikenteen palveluista annettuun lakiin. Pidämme tarkoituksenmukaisena, että Liikenne- ja viestintävirasto asetetaan tahoksi, joka on vastuussa esteettömyystiedon keräämisestä, ylläpidosta, tiedonvaihdosta (tietopalvelu) sekä tietojen toimittamisesta Euroopan rautatieviraston ERSAD-tietokantaan.

Näkövammaisten liiton näkemyksen mukaan kansallisella tietokannalla voidaan lisätä saatavilla olevan esteettömyystiedon määrää. Tämä edistää eri tavoin vammaisten ihmisten mahdollisuuksia käyttää julkisia liikennevälineitä. Lisäksi tämä edistää yhdenvertaisuutta.

Esitämme, että kerättävää esteettömyystietoa jaetaan avoimien rajapintojen kautta sopivassa muodossa niin, että kolmannet osapuolet voivat käyttää sitä esimerkiksi reittioppaissa esteettömän reitin suunnitteluun ja reitillä kulkemiseen. Tässä on erityistä huomiota kiinnitettävä näkövammaisten ihmisten tarpeisiin ja siihen, etteivät näkövammaiset voi sellaisenaan lukea kartta-aineistoja, vaan ne on erikseen sanallistettava puhuttuun muotoon. On välttämätöntä, että aineistot ovat saatavilla muussakin kuin visuaalisessa

muodossa. Tämä on otettava huomioon valittujen tietoaaineistojen esitysmuodossa. Lisäksi on varmistettava, että nykyiset näkövammaisten käyttämät reittioppaat ja matkustamiseen liittyvät palvelut, kuten VR Matkalla -sovellus pystyvät täysimääräisesti hyödyntämään kerättävää esteettömyystietoa.

Vaihtoehtoisesti tulee kehittää kokonaan uusi palvelu, tai muokata jotain olemassa olevaa palvelua yhteensopivaksi ERSAD-tietokannan kanssa. Tällainen olemassa oleva palvelu voisi olla esimerkiksi Google Maps tai jokin kansallinen, kuten Helsingin seudun liikenteen Reittiopas tai muu vastaava lähiliikenteessä käytetty reittiopas. Staattinen kartta-aineisto ei ole näkövammaisille ihmisille saavutettava digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) määrittelemällä tavalla.

Näkövammaisten liitto pitää tärkeänä tavoitetta, jonka mukaan esteettömyystietopalveluun sisällytetyjä tietoja voitaisiin hyödyntää kansallisesti multimodaalisten esteettömien matkaketjujen suunnittelussa. Tämä osaltaan tukisi ja edistäisi esteettömien matkaketjujen toteutumista. Erityisen kannatettavaa on, että tiedot voitaisiin viedä avoimien rajapintojen kautta toimijoiden ja käyttäjien saataville. Esteettömyyttä (mukaan lukien esteellisyttä) koskevalla tiedolla on eri tavoin vammaisille liikennepalvelujen käyttäjille olennainen merkitys.

Tiedon saatavilla olo edellyttää tiedonsaannin esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Tiedonsaannin esteettömyydessä tulee huolehtia siitä, että tieto on saavutettavaa näkövammaisille ja kuulonäkövammaisille.

Tiedon keräämisessä on tarkasteltava myös tiedon esteettömyysattribuutteja sekä sitä, miten hyvin ne kattavat eri tavoin vammaisten ihmisten matkustustarpeet. Esimerkiksi näkövammaisen ihminen voi käyttää reittiä, joka sisältää portaita tai muita tasoeroja, kun taas pyörätuolilla liikkuva ihminen voi kulkea reittiä, josta puuttuvat lattian kohomerkinnot ja ääniopasteet, jotka näkövammaiselle ovat reitillä kulkemisen edellytyksiä. Attribuutit on voitava valita yksilöllisesti vammaisen ihmisen oman toimintarajoitteen mukaisesti.

Näkövammaisten liitto esittää, että kattavan ja eheän esteettömyystietokannan kannalta välttämätön esteettömyysinventari valmistellaan ja määritellään yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa. Näin voidaan varmistaa kerättävän ja tallennettavan tiedon tarkoituksenmukaisuus sekä hyödynnettävyys.

Pidämme hyvänä, että ehdotuksen mukaiseen tietopalveluun voitaisiin jatkossa sisällyttää asemia koskevia muitakin tietoja kuin vain ERSAD-esteettömyystietoja. Tällainen muu tieto voi olla hyödyllistä myös eri tavoin vammaisten ihmisten kannalta. Se voi myös toimia välillisenä esteettömyystietona”.

Näkövammaisten liitto huomauttaa, että Suomesta puuttuu saavutettava esteettömyystiedon sisältävä kartta-aineisto sekä tätä tukeva yksityiskohtaisemman tiedon tarjoava esteettömyystietokanta. Hallituksen esityksessä kuvattu kansallinen tietokanta tulee laajentaa kattamaan myös muita liikenteen solmukohtia ja näiden välisiä siirtymiä kuin vain PRM YTen

määrittelemät rautatieasemat. Kansallisen tietokannan tulisi sisältää paikallisen, seudullisen ja maakunnallisen tason joukkoliikenteen sekä kansallisen linja-autoliikenteen esteettömyystiedot. Katu- ja tieverkoston esteettömyystieto tulee integroida samaan kokonaisuuteen, jotta multimodaalisten matkaketjujen suunnittelu mahdollistuu, ja jotta ketjut ovat käytännössä myös mahdollista toteuttaa.

Lisätietoja esteettömyysasiantuntija Juha Sylberg 050 596 5025, juha.sylberg@nkl.fi

Näkövammaisten liitto ry

Jukka Tahvanainen
toimitusjohtaja

Sari Kokko
järjestöjohtaja